

Biblioteka
„dereta vam predstavlja...”

Urednik
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Vladimir Nabokov
TRANSPARENT THINGS

Copyright @ 1972, Dmitri Nabokov
All rights reserved

Copyright @ ovog izdanja dela Dereta

VLADIMIR NABOKOV

Prozirne stvari

Preveo s engleskog
Zoran Paunović

Beograd
2015.
DERETA

1

Person je osoba koju tražim. Ehej, Persone! Ne čuje me.

Možda, kad bi postojala budućnost, i konkretno i pojedinačno, kao nešto što bi kakav um bolji od mog umeo da razazna, možda tada prošlost ne bi bila tako zavodljiva: njeni bi zahtevi imali protivtežu u zahtevima budućnosti. Tada bi ljudi mogli da uzjašu sredinu klackalice i razmišljaju o ovom ili onom cilju. Možda bi to bilo zabavno.

Budućnost, međutim, ne raspolaže takvom stvarnošću (kakvu imaju prošlost koju zamišljamo i sadašnjost koju opažamo); budućnost je samo retorička figura, utvara misli.

Ehej, Persone! Ma, šta je bilo, ne vucite me. Ko kaže da ga gnjavim? Oh, dobro. Ehej, Persone... (poslednji put, sasvim tihim glasom).

Kada se *mi* usredsredimo na kakav konkretan predmet, svejedno u kakvoj situaciji, i sam taj čin može da nas navede da nesvesno zaronimo u istoriju tog predmeta. Početnici moraju da ovladaju veštinom brzog iščitavanja građe, ako žele da ona ostane tačno na nivou datog trenutka. Prozirne stvari, ozarene sjajem prošlosti!

Stvari načinjene ljudskom rukom, ili one koje je priroda stvorila, same po sebi prilično nepokretne, ali mnogo korišćene u lakomislenom životu (vi sad pomišljate, i to s dobrim razlogom, na kamen što počiva na padini kakvog brežuljka, preko čije je površine u toku nebrojeno mnogo godišnjih doba protrčalo mnoštvo sitnih životinja) naročito je teško površinski držati u središtu pažnje: početnici propadnu kroz površinu, sve razdragano pevajući sebi u bradu, i ubrzo s detinjim zanosom počnu da uživaju u priči o ovom kamenu, o onoj pustari. Evo, objasniću. Tanak sloj neposredne stvarnosti prekriva prirodnu i veštačku građu, i svako ko želi da ostane u onom sada, sa onim sada, na onom sada, najljubaznije je zamoljen da ne probija taj sloj. Učini li to, nevični će čudotvorac u jednom trenutku shvatiti da je prestao da hoda po vodi i počeo da ponire pomno praćen pogledima riba. Uskoro slede dodatna objašnjenja.

2

Dok je dotična persona, Hju Person (iskvarena varijanta imena „Piterson”, koju neki izgovaraju kao „Parson”) izvlačio svoje krupno koščato telo iz taksija koji ga je iz Truksa dovezao u njegovo neugledno planinsko odmaralište, i dok mu je glava još bila pognuta u otvoru načinjenom po meri za izlazak patuljaka, podigao je pogled – i to ne zato da bi primetio ovlašno predusretljivi gest koji je učinio vozač otvorivši mu vrata već da bi uporedio izgled hotela „Askot” (Askot!) sa svojim osam godina – petina njegovog života – starim sećanjem, prožetim iskrenim jadom. Izrazito ružna zgrada od sivog kamena i mrkog drveta dičila se jarkocrvenim prozorskim kapcima (nisu svi bili zatvoreni), koje je on, blagodareći nekakvoj mnemoptičkoj varci, pamtio kao svetlozelene. Obode stepeništa na tremu krasili su električnom strujom osvetljavani kolski fenjeri na dva gvozdена stuba. Niz to stepenište doskakutao je hotelski momak da prihvati dve torbe, i s njima (ispod miške) jednu kutiju za cipele, pošto je vozač prethodno sve to žustro povadio iz razjapljenog prtljažnika. Person isplati žustrog vozača.

Neprepoznatljivo predvorje nesumnjivo je oduvek izgledalo jadno.

Na recepciji, pošto je otepuvuckao svoje ime i predao pasoš, raspitao se na francuskom, engleskom, nemačkom i još jednom na engleskom, da li je još tu stari Kronig, direktor čijeg se gojaznog lica i lažne živijalnosti tako živo sećao.

Recepcionerka (plava kosa sakupljena u pundu, lep vrat) reče da nije, da je msje Kronig postao upravnik, zamislite, u hotelu „Fantastik” u Bluru (ili je bar tako zazvučalo). Kao ilustracija ili dokaz bi mu pokazana razglednica: zelena trava i plavo nebo sa gostima u ležećem položaju. Tekst ispod slike bio je ispisan na tri jezika, i jedino je tekst na nemačkom zvučao prirodno. Onaj na engleskom glasio je: *Opruženi travnjak* – pri čemu je, kao da je to namerno učinjeno, varljiva perspektiva taj travnjak uvećala do čudovišnih razmera.

„Umro je prošle godine”, dodala je devojkica (koja *en face* ni najmanje nije podsećala na Armanu), ukinuvši time svako zanimanje koje je fotohrom hotela „Mažestik” u Šuru prethodno mogao izazvati.

„To znači da nema nikoga ko bi me se mogao sećati?”

„Žao mi je”, rekla je tonom nalik na uobičajeni ton njegove pokojne supruge.

Žao joj je bilo i zbog toga što, pošto on nije mogao da joj kaže u *kojoj* je sobi na trećem spratu nekada boravio, nije ni mogla da mu izda tu sobu, utoliko pre što je čitav taj sprat bio popunjen. Nabravši čelo, Person joj reče da je bila negde između broja trista i trista deset, i da je bila okrenuta ka istoku – znao je to po tome što ga je sunce pozdravljalo na ćilimu pored kreveta, premda

se s prozora nije videlo praktično ništa. Silno je želeo tu sobu, ali je zakon nalagao da se sva dokumentacija mora uništiti ukoliko direktor, makar i bivši direktor, učini ono što je učinio Kronig (kao da je samoubistvo neka vrsta vođenja lažne dokumentacije). Njen pomoćnik, zgotan momak odeven u crno, s prištevima na bradi i vratu, odveo je Persona do jedne sobe na četvrtom spratu, zureći sve vreme, kao da je zagledan u televizijski ekran, u goli plavičasti zid koji je klizio naniže, dok je s druge strane ništa manje nestabilno ogledalo u liftu, tokom nekoliko lucidnih trenutaka, odražavalo lik gospodina iz Masačusetsa: izduženo, mršavo, turobno lice neznatno isturene donje vilice i s dva simetrična nabora oko usana, što bi sve skupa zasigurno delovalo kao ogrubeli, muževni, planinarski lik, da melanholična pogurenost nije raskrinkavala svaki centimetar njegove nepojamne uzvišenosti.

Prozor jeste bio okrenut ka istoku, no s tog se prozora ponešto moglo i videti: konkretno, ogroman krater pun mašina za kopanje (koje ne rade subotom po podne i nedeljom preko celog dana).

Momak opasan svetlozelenom pregačom uneo je dva kofera i kartonsku kutiju na čijem je omotu pisalo „Fit”; potom je Person ostao sam. Znao je da je hotel sagrađen u starinskom stilu, ali ovo je bilo pomalo previše. *Belle chambre au quatrième*, premda prevelika za jednog gosta a pretesna za više njih, bila je lišena svake udobnosti. Sećao se kako je soba na spratu niže u kojoj je on, krupan tridesetdvođišnji muškarac, plakao češće i neutešnije

no ikad u svom tužnom detinjstvu, takođe bila ružna, ali bar ne i prostrana i krcata kao njegovo novo boravište. Krevet je bio autentični košmar. „Kupatilo” je imalo bite (dovoljno velik da na svom sedištu ugosti cirkuskog slona), ali ne i kadu. Daska na šolji odbijala je da stoji uspravno. Slavina je bila prgava, pa je izbacivala snažan mlaz vode s rđom pre no što bi pristala da ponudi onu pitomu normalnu materiju – koju ljudi ne umeju dovoljno da cene, koja predstavlja tajnu što teče i koja, da, da, zaslužuje da joj se podignu spomenici, veličanstvena svetišta! Pri izlasku iz tog sramotnog toaleta, Hju je blago zatvorio vrata za sobom, no ona su kao kakav glupavi kućni ljubimac najpre zacvilela a potom krenula za njim u sobu. A sada, da malo pokažemo s kakvim smo to poteškoćama suočeni.

3

U potrazi za komodom u koju bi smestio svoje stvari, Hju Person je kao uredan čovek zapazio da je srednja fioka postarijeg stola promenila svoje boravište preselevši se u jedan mračni ugao sobe, da bi tamo poduprla jednu lampu koja je, bez sijalice i bez abažura, podsećala na kostur slomljenog kišobrana, pri čemu je gost ili pripadnik posluge (zapravo nijedno od to dvoje) koji je poslednji proverio da li je soba prazna (niko to nije učinio), tom prilikom nije baš kako treba vratio na mesto. Moj dobri Hju pokušao je da ugura fioku natrag; isprva je odbijala da se pomeri; potom je, reagujući na neprijateljstvo jednog slučajnog pokreta (kome je bilo suđeno da se okoristi združenom energijom nekoliko trzaja) izletela napolje, izbacivši pritom iz sebe jednu olovku. Tu je olovku Hju malo razgledao pre no što ju je vratio natrag.

Nije to bila šestougaona lepotica od virdžinijske kleke ili afričke kedrovine, sa imenom onoga koji ju je načinio urezanim na srebrnoj pločici, već vrlo jednostavna, okrugla, tehnički bezlična stara olovka od jeftine borovine, obojena musavom bojom jorgovana. Deset godina ranije tu ju je zaboravio stolar koji nije dovršio ni

pregled, a kamoli popravku tog starog stola, pošto je otišao po neku alatku koju izgleda nikada nije pronašao. A sada treba malo obratiti pažnju.

U stolarevoj radnji, a davno pre toga i u seoskoj školi, olovka je bila potrošena dve trećine od svoje prvobitne dužine. Ogoljeno drvo njenog zašiljenog kraja potamnelo je do najtamnije šljivove boje, postavši time po nijansi slično tupom vrhu grafitu koji se samo svojim slepim sjajem razlikovao od drveta. Jedan nož i jedan mesingani rezač prethodno su više puta temeljno poradili na njoj, i kada bi to bilo neophodno, mogli bismo da ispratimo zapetljane sudbine opiljaka, u prvim trenucima bledeplavih s jedne strane i žučkastomrkih s druge, no sada pretvorenih u atome prašine rasute na sve strane široko, tako široko da, evo, gotovo da panika uzima dah, ali treba biti iznad toga, navikne se čovek na to prilično brzo (postoje i gori strahovi). Sve u svemu, način na koji se ta olovka smanjila bio je prijatan za oko, pošto je bila starinske izrade. Vratimo li se dosta godišnjih doba unatrag (premda ne tako daleko da bismo stigli do godine Šekspirovog rođenja, kada je otkriven grafit za olovke) i ponovo započnemo priču o toj stvarčici ovoga puta u smeru „sada”, videćemo kako grafit, veoma sitno samleven, mlade devojke i stariji muškarci mešaju s vlažnom ilovačom. Ta smesa, taj presovani kavijar, potom se stavlja u metalni cilindar s jednim plavim okom, safirom u kome je izbušena rupa, kroz koju se potom utiskuje kavijar. Kao rezultat toga nastaje jedna duga ukusna šipčica (pripazite na našeg malenog drugara!) koja izgleda

kao da je zadržala oblik digestivnog trakta kakvog crva (samo pazite, pazite da se ne iskrivi!). Potom se ta šipčica seče na komade one dužine koja je potrebna za baš te olovke (načas vidimo i onog ko ih seče, starog Ilajasa Boroudejla, i u iskušenju smo da ga u usputnoj proveri uhvatimo za podlakticu, ali zastajemo, zastajemo i uzmičemo, hitajući da pronađemo tačno određeni segment). Da vidimo kako će biti ispečen, kako će biti skuvan u salu (nakratko opažamo i prizor klanja runom prekrivenog davaoca sala, opažamo kasapina, opažamo pastira, i pastirovog oca, Meksikanca) a potom uguran u drvo.

A sada ćemo nakratko ostaviti naš dragoceni komad grafita da bismo pripremili drvo. Evo stabla! Baš *ovaj* bor! Obaraju ga. Koristi se samo deblo, s koga se pret hodno skine kora. Čujemo cviljenje tek nedavno otkrivene električne testere, vidimo kako se klade suše i slažu. Evo i daske koja će plitkoj fioci (još uvek otvorenoj) podariti ljušturu olovke. Prepoznajemo njeno prisustvo u kladi kao što smo pre toga kladu prepoznali u drvetu, a drvo u šumi, a šumu u svetu. Prepoznajemo to prisustvo po nečemu što nam je savršeno jasno ali bezimeno, i što je nemoguće opisati isto onoliko koliko je nemoguće opisati osmeh nekom ko nikada nije video nasmejane oči.

Tako se čitava ta mala drama, od kristalizovanog ugljenika i posećenog bora do ove skromne tvorevine, do ove prozirne stvari, odmotava u trenu. Ali avaj, sama ta stamena olovčica, u času dok je Hju Person nakratko drži među prstima, nekako nam izmiče! *On*, međutim, neće, to ne.

4

Bila je to njegova četvrta poseta Švajcarskoj. Prva se odigrala osamnaest godina pre toga, kada je s ocem proveo nekoliko dana u Truksu. Deset godina kasnije, kao tridesetdvoгодиšnjak, ponovo je svratio u taj stari gradić kraj jezera i pritom uspešno prizvao sentimentalno uzbuđenje, napola s čuđenjem, a napola s kajanjem, tako što je otišao da obiđe hotel u kome su nekada odseli. Strma stazica i niz starih stepenika vodili su ka hotelu s obale jezera gde ga je prethodno lokalni voz ostavio na sasvim bezličnoj stanici. Pamtio je ime hotela, „Loke”, zbog toga što ga je podsećalo na devojačko prezime njegove majke, kanadske Francuskinje, koju će stariji Person nadživeti za manje od godinu dana. Pamtio je i to da je hotel bio sumoran i jeftin, i da je skrušeno stajao kraj drugog, znatno boljeg hotela, kroz čije su se *rez-de-chaussée* prozore mogle nazreti utvare belih stolova i plutajućih konobara. Ni jedan ni drugi hotel više ne postoje, a na njihovom mestu uzdiže se Bank Ble, čelična građevina, sva od uglačanih površina, šarenog stakla, i biljaka u saksijama.

Tada je prespavao u nekakvoj poluniši, odvojen od očevog kreveta lučnim prolazom i starinskim čivilukom.

Svaka je noć strašni džin, ali je ta bila posebno zastrašujuća. Hju je kod kuće uvek imao svoju sobu; mrzeo je tu zajedničku grobnicu sna i potuljeno se nadao da će na narednim stanicama njihove švajcarske turneje otac održati obećanje koje se ticalo odvojenih spavaćih soba. Njegov otac, šezdesetogodišnjak, niži i zdepastiji od Hjuja, bezvoljno je ostario tokom svojih udovačkih dana; odeća mu je odisala nekim osobenim zadahom, slabashnim ali nepogrešivo prepoznatljivim, a uz to je gundao i uzdisao u snu, pošto je sanjao krupne, kabaste gromade crnila, koje je trebalo razvrstati i ukloniti s puta kojim je morao da se probije uz neizdržljiv pritisak slabosti i očajanja. U zapisima o putešestvijima po Evropi, koje porodični lekari ostarelih penzionisanih pacijenata preporučuju kao sredstvo protiv usamljeničkog jada, ne nalazimo nijedno putovanje koje je bilo delotvorno.

Ruke Persona starijeg oduvek su bile nespretnne, ali je u poslednje vreme postajao istinski komičan u svom trapavom posezanju za stvarima u mutnoj vodi prostora, kada je pipajući tražio prozirni sapun od neuhvatljive materije, ili bezuspešno pokušavao da zaveže ili razveže one delove različitih predmeta koje je trebalo pričvrstiti ili osloboditi stega. Hju je jednim delom nasledio tu nespretnost; njena tadašnja preteranost išla mu je na nerve kao do u beskraj ponavljana parodija. U jutro udovčevog poslednjeg dana boravka u takozvanoj Švajcarskoj (drugim rečima, nedugo pre događaja posle koga će za njega sve postati „takozvano”), matori trapavko se borio s venecijanerom u nastojanju da proveriti kakvo je vreme,

i uspeo je tek da na tren ugleda vlažan trotoar pre no što se zastor spustio kao zvečeća lavina, pa je odlučio da ponese kišobran. Kišobran je bio loše sklopljen, pa je krenuo da ga dovodi u prihvatljivije stanje. Hju je to isprva posmatrao zgađeno ćuteći, pri čemu su mu se nozdrve širile i grčile. Prezir je bio nezaslužan pošto postoji mnoštvo stvari, od živih ćelija do mrtvih zvezda, koje katkad dožive slučajne male nezgode u ne uvek veštini pažljivim rukama svojih neznanih tvoraca. Crni nabori su neuredno landarali i trebalo ih je urediti, a kada je kopča na traci konačno postala spremna za upotrebu (sićušni opipljivi kružić između prsta i palca), dugme koje joj je bilo potrebno izgubilo se negde u naborima i brazdama prostora. Pošto je neko vreme posmatrao ta nevešta nastojanja, Hju je na kraju istrkao kišobran iz očevih ruku tako naglo da je stari još nekoliko trenutaka posle toga nastavio šakama da oblikuje vazduh, pre no što je blagim skrušenim osmehom reagovao na tu iznenadnu neuljudnost. I dalje bez ijedne reči, Hju je besno smotao i zakopčao kišobran koji pri tome, ako ćemo pravo, baš i nije poprimio oblik mnogo bolji od onog koji bi mu na kraju dao i Hjuov otac.

Kakvi su im bili planovi za taj dan? Doručkovaće na istom mestu na kome su večerali prethodne večeri, potom će malo vremena posvetiti kupovini i mnogo više razgledanju okoline. Tamošnje čudo prirode, vodopad Tara, bilo je naslikano na vratima toaleta u hodniku, uz još jednu veliku fotografiju na zidu u predvorju. Doktor Person je zastao na recepciji da se s uobičajenom

usplahirenošću raspita ima li pošte za njega (premda uopšte nije očekivao da bi je moglo biti). Posle kraće potrage pojavio se nekakav telegram za izvesnu gospođu Parson, ali ništa za njega (ako izuzmemo prigušeno zaprepašćenje izazvano nepotpunom koincidencijom). Pokraj lakta mu se slučajno našao smotani krojački metar, te on poče da ga obavija oko svog poširokeg struka, pritom objašnjavajući turobnom recepcioneru kako namerava da u gradu kupi par letnjih pantalona te da želi da se tome posveti na promišljen način. Hjuu je ta predstava bila toliko odvratna da je krenuo prema izlazu i pre no što je siva traka bila ponovo smotana u kružić.

5

Posle doručka pronašli su prodavnicu prikladnog izgleda. *Confections. Notre vente triomphale de solde.* Trijumfalno prodajemo vetar, preveo je te reči njegov otac, a Hju ga je ispravio s umornim prezirom. Jedna korpa s presavijenim košuljama stajala je na gvozdenom tronošcu pred izlogom, nezaštićena od kiše koja je postajala sve jača. Potom se začuo i udar groma. Hajde da svratimo ovde, uzrujano reče doktor Person, čiji je strah od električnih oluja za njegovog sina predstavljao još jedan razlog za ozlojeđenost.

Toga jutra je Irma, iscrpljena i brigom ophrvana prodavačica, slučajno bila sama u neuglednoj prodavnici odeće u koju je Hju nevoljno ušao za svojim ocem. Dvoje njenih kolega, muž i žena, neposredno pre toga bili su smešteni u bolnicu posle požara koji je izbio u njihovom malom stanu, gazda je bio na službenom putu, a svraćalo je više mušterija no što obično svraća četvrtkom. U tom trenutku ona je upravo pomagala trima postarijim ženama (putnicama iz autobusa prispelog iz Londona) da se odluče, a u isto vreme objašnjavala jednoj osobi, plavokosoj Nemici odevenoj u crno, kako da stigne do mesta gde bi se mogla fotografisati za pasoš. Tri postarije

žene jedna za drugom pritiskale su istu haljinu s cvetnim dezenom uz svoje grudi, a doktor Person je predano prevodio njihovo „kokni” kokodakanje na loš francuski jezik. Devojka u crnini vratila se da uzme paket koji je prethodno zaboravila. Nastavilo se širenje haljina, zagledanje oznaka sa cenama. Ušla je još jedna mušterija, vodeći sa sobom dve devojčice. U međuvremenu doktor Person zatražio je par pantalona. Ponuđeno mu je nekoliko pari, da ih proba u kabini; a Hju se tiho iskrao iz radnje.

Besciljno je krenuo ulicama, nalazeći utočište u različitim arhitektonskim izbočinama, pošto je dnevno glasilog tog gradića zaludu bez prestanka trubilo o tome kako bi u trgovačkom delu trebalo sagraditi trgovinski centar. Hju je porazgledao robu u jednoj prodavnici suvenira. Prilično mu se dopala statueta smučarke načinjena od materije koju kroz staklo izloga nije umeo da identifikuje (bila je to „alabastereta”, imitacija aragonita, koju je u zatvoru „Gramble” izvajao i obojio jedan zatočenik homoseksualac, robustni Arman Rejv, osuđen zbog toga što je zadavio incestu sklonu sestru svog momka). A šta je s onim tamo češljem u kožnoj futroli, ma šta, šta s njim – oh, očas bi se uprljao i trebalo bi čitav sat rada da bi se očistila prljavština zaglavljena među njegovim gustim zupcima, i to uz pomoć manjih sečiva onog tamo peroreza, koji se kočoperno razmetao izlažući svoje unutrašnje delove. Fini ručni sat, ukrašen slikom pesantceta na brojčaniku, za samo dvadeset dva franka. Ili bi možda valjalo kupiti (sobnom kolegi s koledža) onaj

drveni tanjir s belim krstom u sredini, uokvirenim sa svih dvadeset dva kantona? Hju je tada imao dvadeset dve godine, i oduvek su ga proganjali slučajni simboli.

Zvonce i treperavo crveno svetlo najavili su predstojeći događaj na pružnom prelazu: sporo ali neumoljivo, rampa se spustila.

Tamnomrki zastor bio je spušten tek do pola, tako da je otkrivao elegantne noge, odevene u prozirnu crnu boju, noge žene koja je sedela u radnji. Strašno nam se žuri da oživimo taj trenutak! Zastor kabine postavljene na trotoaru s nekom vrstom klavirske stoličice, za niske ili visoke, i automatom koji je omogućavao da čovek fotografiše samoga sebe za pasoš ili radi rasonode. Hju je najpre pogledao noge, a potom natpis na kabini. Izostanak konačnog rešenja kvario je neveštu jednačinu:

x poza
fotografija

Dok je Hju, u to vreme još uvek devac, zamišljao te smele poze, dogodile su se dve stvari: s grmljavinom je protutnjao voz koji je tuda neprekidno saobraćao, a u kabini je bljesnula magnezijumska munja. Plavuša u crnom, sasvim očigledno pošteđena pogubljenja na toj električnoj stolici, izašla je zatvarajući tašnu. Koju god sahranu da je htela da sačuva za večnost slikom lepote za tu priliku ogrnute korotom, ona zasigurno nije imala nikakve veze s događajem koji se u isto vreme odigrao u susednoj radnji.

Trebalo bi krenuti za njom, bio bi to valjan nauk – ići za njom, a ne zijati u nekakav vodopad: valjan nauk za starog. Uz kletvu i uzdah, Hju krenu natrag sopstvenim tragom, što je nekada bilo uzorna metafora, i vrati se u radnju. Irma je kasnije ispričala susedima kako je bila uverena da je taj gospodin otišao zajedno sa svojim sinom, pošto isprva nije mogla da razazna reči ovog drugog, uprkos njegovom tečnom francuskom. Kada joj je to konačno uspelo, nasmejala se sopstvenoj gluposti, hitro povela Hju do kabine, i potom ga, i dalje se smejući od srca, pustila unutra povukavši zelenu, a ne tamnomrku zavesu, pokretom koji joj se u kasnijem prisećanju učinio dramatičnim. Narušavanje reda i promena mesta stvari u prostoru uvek imaju i svoju komičnu stranu, a teško da bi išta moglo biti smešnije od tri para pantalona zapetljanih na podu u zaustavljenom plesu – tamnomrke klasične pantalone, jedne farmerke, i stare pantalone od sivog flanela. Nespretni Person senior mučio se u nastojanju da proturi obuveno stopalo kroz cikcak ispresavijanju usku nogavicu pantalona, u trenutku kada je osetio kako mu se kroz glavu razliva gromoglasno crvenilo. Umro je pre no što je stigao do poda, kao da pada s neke velike visine, i ostao opružen na leđima. Jedna mu je ruka ostala ispružena, a kišobran i šešir izvan domašaja, u visokom ogledalu.

6

Dotičnog Henrija Emerija Persona, oca našeg Persona, mogli bismo opisati kao dobronamernog, ozbiljnog, dragog čovečuljka, ili kao bednog prevaranta, u zavisnosti od ugla posmatrača. Rukopisi velikim delom nastaju u tmimi kajanja, u pećini nepopravljivog. Jedan đaćić, ma bio on snažan kao bostonski davitelj – pokaži šake, Hju – nije kadar da izađe na kraj sa svim svojim školskim drugovima, kada svi odreda govore okrutne stvari na račun njegovog oca. Posle tri-četiri nespretne tuče s najodvratnijima među njima, Hju je prihvatio pametniji i podmukliji stav ćutljive polupopustljivosti koja ga je užasavala kad god bi se prisetio tog doba; nekakvim ćudnim zaokretom svesti, međutim, saznanje o vlastitom užasu donosilo mu je utehu time što je pokazivalo da on ipak nije ćudovište. Sada je morao da učini nešto povodom silesije upamćenih neljubaznosti za koje je do tog dana snosio krivicu; trebalo je rešiti ih se podjednako bolno kao veštaćkih vilica i naočara koje su mu vlasti ostavile u papirnoj kesi. Jedini rođak koga je uspeo da se seti, nekakav ujak iz Skrentona, preko okeana ga je posavetovao da je bolje da oćevo telo kremira u inostranstvu nego da ga šalje kući; uistinu, manje preporučljiv

postupak pokazao se po mnogo čemu jednostavniji, i to prevashodno stoga što je Hjuu omogućavao da se tog užasnog predmeta oslobodi praktično za tren.

Svi su se silno trudili da budu od pomoći. Posebnu zahvalnost trebalo bi izraziti Haroldu Holu, američkom konzulu u Švajcarskoj, koji se izuzetno potrudio da našem ojađenom prijatelju pruži svu moguću pomoć.

Od dva uzbuđenja koje je Hju osetio, jedno je bilo uobičajeno, a drugo sasvim osobeno. Najpre je nastupio opšti osećaj slobode, poput kakvog velikog povetarca, zanosan i čist, oduvavši istoga časa veliki deo životne truleži. Osobeno je bilo to što je u pohabanom, ali podebelom očevom novčaniku s radošću otkrio tri hiljade dolara. Poput mnogih mladih, mračno darovitih ljudi koji u svežnju novčanica umeju da oseće svu opipljivu debljinu zadovoljstava koja stoje na dohvat ruke, ni on nije imao praktičnog smisla, kao ni ambicije da tu svotu uveća, niti ikakvih zlih slutnji u pogledu svojih budućih izvora izdržavanja (koji su se pokazali sasvim zanemarljivim kada se ispostavilo da je nađena gotovina činila više od jedne desetine njegovog ukupnog nasledstva). Istog dana preselio se u znatno otmenije prebivalište u Ženevi, za večeru se počastio porcijom *homard à l'américaine*, a zatim krenuo da u uličici odmah iza hotela pronađe prvu prostitutku u svom životu.

Iz optičkih i animalnih razloga, seksualna ljubav manje je prozirna od mnogih drugih znatno složenijih stvari. Poznato je, međutim, da se u svom rodnom gradu Hju udvarao jednoj tridesetosmogodišnjoj majci i njenoj

šesnaestogodišnjoj kćeri, ali je s prvom bio impotentan, a s drugom nedovoljno odvažan. Ovde se srećemo s banalnim slučajem produžene erotske žudnje, njenog uobičajeno samotničkog zadovoljavanja i upečatljivih snova. Devojka kojoj se obratio bila je zdepasta, ali je imala ljupko, bledo, vulgarno lice s italijanskim očima. Odvela ga je do jednog od boljih kreveta u inače groznom starom motelu – u stvari baš do onog „broja” gde je devedeset jednu, devedeset dve, skoro devedeset tri godine pre toga jedan ruski romanopisac odseo tokom svog putovanja u Italiju. Krevet – neki drugi krevet s mesinganim kuglama – bio je namešten, pa razmešten, potom prekriven dugačkim kaputom, pa ponovo namešten; na njemu je stajala poluotvorena zelena karirana putna torba, a kaput je bio prebačen preko ramena u pidžamu odevenog, golovratog, tamnokosog razbarušenog putnika koga hvatamo dok razmišlja šta da izvadi iz torbe (koju će unapred poslati poštanskim kolima) i premesti u ruksak (koji će sam nositi preko planina do italijanske granice). Taj putnik očekuje svog prijatelja Kandidatova, slikara, koji bi svakog trenutka trebalo da mu se pridruži radi zajedničkog izleta, lagane šetnje u prirodi kakvu romantične duše rado preduzimaju čak i po avgustovskoj kišici; u tom ne tako prijatnom periodu bilo je i jačih kiša; cipele su mu još uvek mokre od petnaest kilometara dugog bazanja do najbližeg kazina. One stoje pred vratima kao kakvi izgnanici, a on je svoje noge umotao u nekoliko slojeva novina odštampanih na nemačkom, jeziku za koji usput otkriva da ga čita lakše nego francuski.

U tom trenutku najviše ga muči dilema da li da rancu ili torbi poveri svoje rukopise: koncepte pisama, nedovršenu pripovetku ispisanu u ruskoj svesci povezanoj crnim platnom, delove filozofskog eseja u plavoj svesci kupljenoj u Ženevi, i nepovezane stranice skice romana pod radnim naslovom *Faust u Moskvi*. Dok sedi za stolom od jelovine, istim ovim na koji je prostitutka našeg Persona sručila svoju poveliku tašnu, kroz njegovu torbu proviruje, u stvari, prva stranica tog *Fausta*, s energično obrisanim delovima i neuredno ubačenim segmentima ispisanim purpurnim, crnim, reptilski zelenim mastilom. Opčinjen je pogledom na sopstveni rukopis; haos na toj stranici za njega je red, mrlje su slike, žvrljotine na marginama su krila. Umesto da sredi svoje papire, on otvara bočicu mastila i prilazi stolu, s perom u ruci. U tom trenutku, međutim, čuje se kako neko veselo kuca na vrata. Vrata se širom otvore i ponovo zatvore.

Hju Person je otpratio svoju slučajnu devojku niz dugo, strmo stepenište, do njenog omiljenog ugla ulice, gde su se rastali da se potom ne sretnu godinama. Pre toga je gajio nade da bi ga devojka mogla zadržati do jutra – time ga poštediti noći u hotelu, s mrtvim ocem prisutnim u svakom mračnom kutku samoće; no kada je shvatila da on namerava da ostane, ona je osujetila njegove planove, tako što je najpre bezdušno primetila da bi pokušaj da ponovo osposobi jednog tako nevičnog ljubavnika predugo potrajao, a potom ga izgurala napolje. Nije ga, međutim, duh onemogućio da spava, već zagušljivost. Širom je raskrilio oba prozora; gledali su na parking

četiri sprata niže; slabašni snop svetlosti odozgo bio je isuviše bled da bi mogao da osvetli krovove kuća koje su se spuštale ka nevidljivom jezeru; svetla neke garaže otkrivala su stepenike jednog samotnog stepeništa koje je vodilo u pandemonijum senki; sve je to skupa bilo vrlo turobno i vrlo daleko, a naš je akrofobični Person osećao kako ga sila zemljine teže poziva da se pridruži noći i svome ocu. Kao dečak je mnogo puta nag hodao u snu, ali ga je štitilo poznato okruženje, sve dok se konačno ta čudnovata bolest nije povukla. Ove noći, na najvišem spratu nepoznatog hotela, bio je lišen bilo kakve zaštite. Zatvorio je prozore i ostatak noći proveo sedeći u fotelji.

Vladimir Nabokov
PROZIRNE STVARI

Za izdavača

Dijana Dereta

Glavni i odgovorni urednik

Aleksandar Šurbatović

Dizajn korica

Jana Vuković

Lektura i korektura

Aleksandra Šašović

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-7346-996-6

Tiraž

1000 primeraka

Beograd 2015.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižare DERETA

Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel.: 011/ 35 56 445, 30 58 707

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

НАБОКОВ, Владимир Владимирович, 1899-1977

Prozime stvari/Vladimir Nabokov; preveo s
engleskog Zoran Paunović. – 1. Deretino izd. –
Beograd: Dereta, 2015 (Beograd: Dereta). – 129 str.;
21 cm. – (Biblioteka Dereta vam predstavlja ---)

Prevod dela: Transparent Things/Vladimir Nabokov. –
Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-7346-996-6

COBISS.SR-ID 215345164